

13.1.2011

11-06/301

Kaupunginhallitus
PL 1 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

LAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISTÄ,
KEHITTÄMISTÄ JA VALVONTAA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UU-
DISTAMISTA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN VÄLIRAPORTISTA SO-
SIAALIHUOLLON NÄKÖKULMASTA

Sosv 2011-6

Hallintokeskus on läheteellään 4.1.2011 Dnro 11-6/301 pyytänyt sosi-
aaliviraston lausuntoa kaupunginhallitukselle 13.1.2011 mennessä so-
siaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä ja valvontaa kos-
kevan lainsäädännön uudistamista valmistelevan työryhmän raportista.

Sosiaalivirasto esittää raportista lausuntonaan seuraavaa.

Sosiaalihuollon kannalta uusi lainsäädäntö tuo joitakin mahdollisuuksia
parantaa sosiaalihuollon toimintaedellytyksiä yleisesti.

Sosiaalihuollon lainsäädännön selkiyttämisen tarve

Sosiaalihuollon lainsäädäntö on hajallaan hyvin monessa laissa ja ta-
voitteena pitäisi olla sen selkiyttäminen. Sisältölaiksi luonnehditussa
terveydenhuoltolaissa säädetään myös sosiaalihuollon kannalta tär-
keistä rakenteellisista kysymyksistä tai tärkeistä kehittämiseen, opetuk-
seen ja tutkimukseen liittyvistä kysymyksistä. Sosiaali- ja terveyden-
huollon järjestämistä, valvontaa ja kehittämistä koskeva lainsäädäntöä
ei tulisi sovittaa terveydenhuoltolaissa säädettyyn malliin ilman, että to-
dellisesti etsitään yhteistä tapaa järjestää palvelut. Esimerkiksi tervey-
denhuollon järjestämissuunnitelman sijasta olisi uudessa laissa säädet-
tävä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmasta mikäli ta-
voitteena on tarjota palveluja elämänvaiheen pohjalta kullekin ikäluo-
kalle eheänä kokonaisuutena vetämättä rajaa sosiaali- ja terveysterve-
lujen välille.

17.1.2011

Sosiaalihuollon valvontaa koskevat vuoden 2010 alusta voimaan tulleet
säännökset ovat nykyisessä sosiaalihuoltolaissa ja ovat yhdenmukaiset
terveydenhuollon vastaavien säännösten kanssa. Palvelujen järjestä-

13.1.2011

mistä koskevia säännöksiä on myös sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuuksista annetussa laissa yhdessä rahoitusta koskevien pykälien kanssa. Asiakkaiden kannalta on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään eheänä kokonaisuutena ja myös lainsäädäntö ohjaa tätä.

Helsingissä vaatimus sosiaali- ja terveydenhuollon eheydestä voidaan katsoa toteutuvan, koska palvelut järjestetään samalla väestöpohjalla. Helsingissä on vireillä kokonaisselvitys sosiaali- ja terveystoimesta, joka antaisi mahdollisuuden perustason vahvistamiselle ja erikoistason ja perustason palvelujen suhteen uudelleen arviointiin. Tämä vastaakin hyvin työryhmän rakennelinjauksia. Pääkaupunkiseudulla ja laajemmin seutukunnalla on viimeisen vuoden aikana tehty selvitystyötä yhteistyömahdollisuuksista, mutta nyt lausunnolla oleva väliraportti ei oikeastaan tuo mitään uusia ehdotuksia näin laajalla väestöpohjalla tehtävän yhteistyöhön. Työryhmän rakennelinjausten taustalla näyttäisikin olevan näkemys vahvasta peruskunnasta.

Väliraportissa ei nosteta esiin asiakas ja potilastietojen siirtoon, tietojen käyttöön ja tietosuojaan liittyviä kysymyksiä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen eheänä kokonaisuutena ja asiakkaan kannalta sujuvina palveluketjuina edellyttää ajantasaisen asiakastiedon käyttöön saamista palveluketjun eri vaiheissa. Riippuvuus toisen viranomaisen tai rekisterinpitäjän tiedoista on kasvanut ja tiedon sujuvasta siirtämisestä viranomaisien välillä on tullut tehokkaan palvelujen tuottamisen edellytys. Rekisterinpitovelvollisuudet ja salassapitosäännökset ovat nykytilassa kuitenkin johtaneet siihen, ettei tietoja voida järkevällä tavalla käyttää, mikä puolestaan aiheuttaa tehottomuutta palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa ja pahimmillaan vaarantaa asiakasturvallisuuden. Tiedon käyttöön liittyvät kysymykset ovat merkittävä kehittämiskohde ja tämä asiakokonaisuus tulee nostaa myös tarkasteltavaksi.

Metropolialueen erityiskysymykset

Vaikka metropolialue poikkeaa hyvin suuresti muusta valtakunnasta väestöpohjansa ja sosiaalisen rakenteensa vuoksi, tätä ei millään tavalla oteta erityiskysymyksenä esiin. Yksin jo Helsingin sosiaalivirasto on maan suurin sosiaalialan toimija mitattuna työntekijöiden, asiakkaiden tai tuotettujen palvelujen lukumäärällä. Palvelujen järjestämisestä koskevissa asioissa kunnat jo väestömääränsä vuoksi ovat hyvin erilaisessa asemassa. Helsinki pitääkin tärkeänä, että metropolialuetta tarkasteltaisiinkin jatkotyössä erityisenä kysymyksenä. Pääkaupunkiseudun erityisenä haasteena on, millä tavalla alueen sisäistä sosiaalista eheyttä

13.1.2011

pystytään ylläpitämään ja välttämään sosiaalisten ongelmien kasautuminen tietyille asuinalueille. Kansainvälisestäkin tunnettu ilmiö on, että metropolialueilla esiintyy enemmän sosiaalisia ongelmia kuin muualla - ei välttämättä siksi, että alue niitä synnyttäisi, vaan sen vuoksi, että maahanmuuttajat, asunnottomat tai huumeiden käyttäjät hakeutuvat pääkaupunkiseudulle, joko parempien palvelujen toivossa tai muusta syystä. Tutkimusten mukaan köyhyys on nykyään kaupunkiköyhyyttä ja periytyy usein sukupolvelta toiselle.

Metropolialueen erityiskysymyksistä aiheutuvat ylimääräiset kustannukset olisi korvattava pääkaupunkiseudun kunnille ja luotava valtion, järjestöjen ja kuntien kumppanuuteen perustuvia keinoja ratkaista näitä kansallista vastuuta edellyttävä ongelmia. Hyviä esimerkkejä kumppanuusohjelmista on pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelma tai maahanmuuttajien kotouttamista koskeva aiesopimus. Helsinki jou-
tuu monissa palveluissa ylläpitämään myös valtakunnallista erityisosaamista. Tällaiseen toimintaan tarvitaan valtion ja kuntien yhteinen rahoitusmalli, joka turvaa erityisasiantuntemuksen ylläpitämisen ja asiantuntemuksen välittämisen myös valtakunnallisesti.

Sosiaalihuollon erityispalvelut ja asiantuntemuksen ylläpitäminen

Raportin tavoite- ja rakennelinjaukset ovat hyvin yleisellä tasolla eikä niiden pohjalta selviä, ollaanko uudessa lainsäädännössä ratkaisemassa sosiaalihuollon kannalta jo pitkään esillä olleita epäkohtia. Tällaisia ovat sosiaalihuollon erityisosaamiseen sekä tutkimukseen ja opetukseen liittyvät kysymykset mm. sosiaalityöntekijöiden ja lastentarhanopettajien osalta. Uuden lainsäädännön toivoisi tuovan yhdenmukaisen ratkaisumallin koko sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Pääkaupunkiseudulla kunnat tällä hetkellä rahoittavat yliopiston järjestämää käytännön opetusta ja -tutkimusta. Laajat yhteiset asiakasryhmät edellyttävät monialaista yhteistyötä kuten työryhmän väliraportissa todetaan, mutta tämän toteutuminen edellyttäisi myös jo peruskoulutuksesta lähtien moniammatillista käytännön opetusta ja monialaista tutkimusta.

13.1.2011

Olennaista on, miten erityisosaamista vaativat palvelut organisoidaan ja miten niiden yhteistyö perustason kanssa varmistetaan. Sosiaalihuollossa ei palveluja kauttaaltaan ole porrastettu samalla tavalla palvelutarpeen esiintyvyyden ja hoidon vaativuuden suhteen kuten terveydenhuollossa.

Helinä Hulkkonen
vs. sosiaalijohtaja

Helena Ylisipola
va. hallinto- ja kehittämisjohtaja